

ČEZMEJNI LABORATORIJ

**OD INSTRUMENTOV DO FINANCIRANJA – KAKO PAMETNO
FINANCIRANJE DEJANSKO DOSEŽE TRG
SPLETNI DOGODEK | 30. APRIL 2026**

Projekt je sofinanciran iz Programa Evropske unije za okolje in podnebne ukrepe (LIFE) na podlagi Sporazuma o dodelitvi sredstev št. 101120412.

03. ČEZMEJNEM LABORATORIJU SMAFIN EXPANDED

Tretji čezmejni laboratorij projekta SMAFIN Expanded, organiziran prek spleta 30. aprila 2026, se je osredotočil na osrednji izziv izvajanja financiranja energetske učinkovitosti, in sicer **vrzel med razpoložljivostjo finančnih instrumentov in dejansko izvedbo investicij**.

Po vsej Evropi so bili uvedeni številni instrumenti politik in finančne sheme za podporo energetske učinkovitosti. Kljub temu **uresničitev teh ukrepov v obliki bančno vzdržnih projektov in merljivih investicijskih tokov ostaja stalen izziv**.

Laboratorij je združil oblikovalce politik, finančne institucije, tržne deležnike in tehnične strokovnjake iz Bolgarije, Hrvaške, Grčije, Romunije in Slovenije ter raziskoval, kako finančni instrumenti prehajajo od zasnove do dejanskih transakcij in kateri pogoji so potrebni za povečanje obsega investicij na trgih Balkana in južne Evrope.

ZAKAJ FINANCIRANJE KLJUB RAZPOLOŽLJIVIM FINANČNIM INSTRUMENTOM ŠE VEDNO NE PRINAŠA PRIČAKOVANIH REZULTATOV

Sami finančni instrumenti še ne zagotavljajo investicijskih tokov ali uspešne izvedbe projektov. Kljub vse večji razpoložljivosti javnih in zasebnih finančnih shem po Evropi številne ovire še vedno preprečujejo njihovo pretvorbo v bančno vzdržne projekte in povečanje obsega financiranja.

Ozka grla se pojavljajo vzdolž celotne investicijske verige, vključno z oblikovanjem politik, pripravo projektov, tehničnim preverjanjem, postopki kreditnega ocenjevanja, izvedbenimi zmogljivostmi in ustvarjanjem povpraševanja. V številnih primerih projekti propadejo še pred vključitvijo finančnih institucij zaradi pomanjkljive tehnične podpore, razdrobljenih upravljavskih struktur in nezadostne stopnje pripravljenosti projektov.

Izziv ni zgolj finančne narave. Na investicije v energetske učinkovitost vplivajo regulativni okviri, institucionalno usklajevanje, zaupanje trga, tehnične zmogljivosti in vedenjski dejavniki. Povečanje obsega investicij zahteva tesnejšo usklajenost med finančnimi mehanizmi, upravljavskimi strukturami in dejanskimi pogoji izvajanja.

Med ponavljajoče se ovire sodijo:

- razdrobljeni projektni portfelji
- šibke mehanizme združevanja projektov
- administrativno in postopkovno zapletenost
- omejene zmogljivosti posredniških institucij
- ter nestabilna tržna pričakovanja, povezana s spreminjajočimi se shemami financiranja

Vrzel med ambicioznimi evropskimi politikami in njihovim operativnim izvajanjem na nacionalni in lokalni ravni še vedno ostaja, zlasti v stanovanjskem sektorju ter med malimi in srednje velikimi podjetji (MSP).

STRUKTURNI VPLIV ODVISNOSTI OD NEPOVRATNIH SREDSTEV

Zanašanje na sheme financiranja, ki temeljijo na 100-odstotnih nepovratnih sredstvih, lahko izkrivlja trg in zmanjšuje spodbude za sodelovanje zasebnega sektorja. Hkrati nepovratna sredstva ostajajo ključna za podporo ranljivim skupinam in spodbujanje začetne tržne aktivnosti.

Ponavljajoče uvajanje novih programov zagotavljanja nepovratnih sredstev zmanjšuje povpraševanje po finančnih instrumentih ter spodbuja upravičence k odlaganju investicijskih odločitev v pričakovanju prihodnjih subvencij. To ustvarja nestabilne investicijske tokove in spodkopava dolgoročno zaupanje v trg.

Odvisnost od nepovratnih sredstev vpliva tudi na investicijsko vedenje. V številnih primerih se prenova ne obravnava več kot dolgoročna investicija, ki ustvarja prihranke in dodano vrednost, temveč predvsem kot vprašanje pridobivanja nepovratnih sredstev.

Nepovratna sredstva še naprej imajo pomembno vlogo, kadar so strateško kombinirana s posojili, jamstvi in mehanizmi delitve tveganj. Pristopi kombiniranega financiranja so učinkovitejši pri podpiranju trajnostnega razvoja trga in mobilizaciji zasebnega kapitala.

Ključne ugotovitve vključujejo:

- nepovratna sredstva bi morala vse bolj delovati kot instrumenti za spodbujanje razvoja trga in ne kot nadomestilo za trg,
- dolgoročna predvidljivost trga financiranja je ključna za povečanje obsega investicij,
- finančni okviri pa zahtevajo večjo usklajenost med evropskimi in nacionalnimi instrumenti politik.

ENOSTAVNOST IN STANDARDIZACIJA KOT POGOJ ZA POVEČANJE OBSEGA INVESTICIJ

Finančni instrumenti lahko dosežejo širšo uporabo le, če je njihovo izvajanje preprosto, operativno obvladljivo in razumljivo za vse vključene deležnike. Administrativna zapletenost, razdrobljene tehnične zahteve in obsežna dokumentacija povzročajo visoke transakcijske stroške ter upočasnjujejo izvajanje.

Poenostavitev je še posebej pomembna za gospodinjstva in MSP, kjer so projekti razmeroma majhni, administrativna bremena pa lahko hitro postanejo nesorazmerna.

Standardizirane metodologije, usklajena tehnična merila in poenostavljeni postopki preverjanja zmanjšujejo zaznano tveganje ter izboljšujejo sprejetost na trgu. Za finančne institucije je operativna enostavnost ključna za vključevanje financiranja energetske učinkovitosti v običajne bančne produkte in digitalne kreditne sisteme.

Standardizacija presega tehnične zahteve ter vključuje tudi upravljalvske strukture, izvedbene postopke in komunikacijske prakse.

Ključni spodbujevalni dejavniki vključujejo:

- standardizirane tehnične metodologije,
- poenostavljene postopke kreditnega ocenjevanja,
- usklajene zahteve glede dokumentacije,
- digitalno dostopnost finančnih produktov,
- operativno jasnost za banke in upravičence.
- Točke »vse na enem mestu« lahko igrajo pomembno vlogo, kadar so vključene v širši ekosistem prenove, ki povezuje tehnične strokovnjake, finančne institucije, izvajalce in aktivnosti ozaveščanja.

KLJUČNE UGOTOVITVE ČEZMEJNEGA LABORATORIJA

- Razpoložljivost financiranja sama po sebi še ne zagotavlja uspešnega sprejemanja na trgu ali povečanja investicijskih tokov.
- Ozka grla se pojavljajo vzdolž celotne investicijske verige, vključno s pripravo projektov, tehničnimi zmogljivostmi, kreditnim ocenjevanjem, upravljanjem in izvajanjem.
- Prekomerna odvisnost od shem, ki temeljijo na nepovratnih sredstvih, lahko oslabi sodelovanje zasebnega sektorja in zavira dolgoročni razvoj trga.
- Kot bolj trajnostni pristopi za povečanje obsega investicij so bili prepoznani modeli kombiniranega financiranja, ki združujejo nepovratna sredstva, posojila, jamstva in kapitalske spodbude.
- Poenostavitev in standardizacija sta ključni za zmanjšanje transakcijskih stroškov ter večjo sprejetost na trgu, zlasti pri gospodinjskih in MSP.
- Tehnična pomoč je bila večkrat prepoznana kot ključni podporni mehanizem, vključno s točkami »vse na enem mestu« (one-stop shops), ki delujejo znotraj širšega ekosistema prenove in povezujejo tehnične, finančne in tržne deležnike, podprte z izobraževalnimi in ozaveščevalnimi aktivnostmi.
- Stabilni in predvidljivi regulativni okviri so nujni za krepitev dolgoročnega zaupanja v trg.
- Vedenjske ovire in investicijska kultura pomembno vplivata na povpraševanje po prenovah ter uporabo finančnih instrumentov.
- Spodbujanje povpraševanja ostaja enako pomembno kot sama razpoložljivost financiranja.
- Za oblikovanje zrelih projektnih portfeljev je potrebno tesnejše sodelovanje med javnimi organi, finančnimi institucijami in posredniškimi organizacijami.
- Prenos dobrih praks med državami zahteva prilagoditev lokalnim upravljavskim strukturam, institucionalnim razmeram in tržnim pogojem.
- Financiranje energetske učinkovitosti je treba vse bolj obravnavati kot finančni in hkrati upravljavski izziv.

POMEN ZA OBLIKOVALCE POLITIK IN DRUGE DELEŽNIKE

Financiranje energetske učinkovitosti se sooča s ponavljajočimi se izzivi na trgih južne, srednje in vzhodne Evrope. Kljub razlikam med nacionalnimi okviri podobne strukturne ovire še vedno vplivajo na izvajanje in povečanje obsega investicij.

Učinkoviti finančni okviri niso odvisni zgolj od razpoložljivosti sredstev, temveč tudi od usklajenega oblikovanja politik, institucionalnih zmogljivosti, tehnične podpore in zaupanja trga.

Ključne usmeritve za oblikovalce politik in deležnike vključujejo:

- potrebo po stabilnejših in dolgoročno predvidljivih finančnih okvirih,
- tesnejšo usklajenost med evropskimi in nacionalnimi finančnimi instrumenti,
- večjo vključitev tehnične pomoči v finančne mehanizme,
- izboljšano sodelovanje med javnimi organi in finančnimi institucijami,
- ter operativno preprostejše finančne produkte za gospodinjstva in MSP.

Prihodnji finančni okviri bodo morali združevati podnebne cilje, socialno vključenost in praktične izvedbene zmogljivosti ter hkrati uravnotežiti obseg investicij, trajnost razvoja trga in dostopnost za ranljive skupine.

Ugotovitve 3. čezmejnega laboratorija SMAFIN Expanded prispevajo k nadaljnjim razpravam o razširljivih in vključujočih pristopih financiranja energetske učinkovitosti na evropski ravni.

Sodelujoči na 3. čezmejnem laboratoriju SMAFIN Expanded

- **Kiki Papadopoulou**, CRES – koordinatorica projekta SMAFIN Expanded
- **Adrien Bullier**, svetovalec za politike, CINEA
- **Alice Corovessi**, izvršna direktorica, INZEB
- **Kamelia Georgieva**, višja strokovnjakinja za mednarodne in pilotne programe ter projekte, Nacionalni okoljski sklad (NTEF)
- **Dijana Bezjak**, vodja službe za finančne instrumente, Ministrstvo za regionalni razvoj in sklade EU Republike Hrvaške
- **Ioana Voinescu**, vodja oddelka za trajnostni razvoj, Romunska komercialna banka d.d. (Banca Comercială Română S.A.)
- **Nicholas Stancioff**, član upravnega odbora, Latvijski sklad za energetska učinkovitost stavb (LABEEF)
- **Eleni Gioti**, gradbena in prometna inženirka, mag., nekdanja izvršna predstavnica Evropske investicijske banke (EIB)
- **Iva Petkova**, direktorica oddelka »Razvoj, zeleno financiranje in komunikacije«, Sklad FLAG
- **Despoina Kouzioka**, vodja oddelka za podnebno in okoljsko strategijo, Narodna banka Grčije